

Az autómát szerelik, engem még nem. Itt ülök a belvárosban egy padon, s ha szemerkélni kezd az eső, valahová be kell húzódnom. De hová? Ez egy olyan város, ahol még teljesebb a magányom, mint a pusztában a birtokomon. Tényleg nincs hová mennem. Van itt egy barátom, de ő most Makón a pszichiátrián fekszik. Elvették a nők, pontosabban a feleségei, mindenét, még az Elvehetetlenét is.

Maradékalanul ismerem a magány ezer arcát, vigyorgó, de gonosz szándékú ölelését-ölését is.

/Milyen szép a magyar nyelv: egy betű, s mekkora különbség! Mint a pillanat oppozíciója az örökkévalósággal szemben. Jó mi? /

Szóval szerelik az autómát és engem még nem. És itt ülök a magány mimikri-csuhájában és ha szemerkélni kezd az eső, abba kell hagynom az írást, és be kell húzódnom valahová, de hová? A barátom Makón, a többiek nem ismerem, így én meg még itt a padon. S eszembe jut, hogy katona is voltam és őrségben, amikor már olyan mélyen aludt az éjszaka, hogy végképp nem akadt történés, akkor voltam... igen, akkor voltam ennyire magányos, mint egy pillanat az örökkévalósággal szemben. Jó mi? Szemerkél az eső...

Az autómát szerelik, engem még nem. Itt ülök a szervíz várójában, még mindig nincs semmi készen...

Gyalogoltam én is, mint te, végig a szemerkélő esőben és gondolkodtam vajon milyen lehetsz, amikor ott állsz párolgó vasalóval a kezvedben és kismítod a ráncokat, a ruharedőket, az "ezer rovátka" rajzait, a tiszta lepedőn vajon milyen lehetsz? Vajon milyen ízű a hús, amit befűszerezel és a húsdod? Milyen, mikor átér tested egy darabja az enyémhez, és amikor én érek hozzád s te mozdulatlan maradsz, majd megfordítjuk, vagy megfordulnak a dolgaink, vagy egymás felé fordulnak, mert másképp mi értelme lenne annak, meg ennek is? Milyen ízű a pillantásod, mikor a számhoz ér és a nyelved milyen, mikor fogaim között keres biztonságot?

Az autómát szerelik, s azt mondják engem még nem kell. Ülök a szervíz várójában, egy sötét türkiz bőrfotelben ülök. Azt mondják, lassan készen lesz. Mi lesz készen, kérdezném, de nem, mégsem kérdezem, mert félek, hogy senki sem tudja a választ. Válaszolni általában nehéz, bármilyen kérdés is legyen. A válaszok nehezebbek a kérdéseknél, ezért vannak annyira mélyen. Sokszor kimondhatatlanok. Mekkora szerencse ért engem! – kiáltana fel David Hume. Hogy nem én vagyok, akit szerelnek mondjuk Makón, hanem a barátomat, mert ugyan sajnálom őt, de titokban, ott lent a nyugodt mélységekben érzem, hogy mennyire jó, hogy nem én vagyok akit, szerelnek Makón. S mennyire jó, hogy itt lehetek az autóservízben, s nem én vagyok felémelve négy ponton a levegőben, mennyire jó, pedig már mennem kellene a kisfiamért, mert vár a lakóotthonban, görnyedten a piros ágyán, mint egy ifjú aggastyán a semleges okker szőnyegére szegecselt pillantásaival, a semleges szőnyegét kidíszítő szegecs-pillantásokkal vár... engem, az apját, a földi fogódzóját, a puha emberbőrű korlátját, a védőkorlátját kifeszítve az Élet-Veszély közé, mert az itt felejtett angyalok védtelenek, a korlátok kellenek, mint a szervizek, hiszen annyi az Elromlott, de anyni...

NÉMETH LÁSZLÓ SZÍNHÁZA VÁSÁRHELYEN

*Almás Pista barátomnak, Vásárhely polgármesterének,
szíves gondoskodásába ajánlom.*

Egy éve lehetett éppen, hogy valamelyik tévéműsorban hallottam Koltai János vallomását: szeretné valóra váltani Németh László színházát. Pályakezdő szegedi korszakából (1963–65) ismerem és becsülöm művészi teljesítményét.

Az ötlet megfogott. Megindult képzelőerőm, s papírra vettem gondolatim. El is küldtem néhány barátomnak, Vásárhelyre is, mivel én (nem tudom, Koltai János, hogy gondolta) Németh László színházát magától értőden oda képzeltem.

El is mondtam tervemet augusztus 24-én az elszármazott vásárhelyiek mártélyi találkozásán. Mint *tiszteletbeli vásárhelyi* voltam oda meghíva. (Hadd dicsekedjem: tiszteletbeli makai, karcaji és félegyházi is vagyok.)

Vásárhelyen — Osváth Béla jóvoltából — több mint fél évszázada volt már színház: az is ritka kivétel és történelmi kuriózum lett. Szerintem Vásárhely most is örömmel fogadná a tervet, adna helyet, netán fizetést az igazgatónak, s megszervezné, hogy a város gazdasági erői (különösen a szállodák, vendéglők stb., amelyek hasznot is húzhatnak a színház előhívta idegenforgalomból) támogassák a kezdeményezést.

Elképzelésem szerint a *Németh László Színház* befogadó színház lenne; csak az igazgató – nyilvánvalóan Koltai János – kapna meghatározott összegű havi fizetést. A színészeket ő szerződtené, előadásenkénti tiszteletdíjjal. Egyelőre a hétfőgeken lennének előadások: *szombaton történelmi, vasárnap társadalmi drámák, hétfőn vígjátékok*. A drámákat nem megírásuk, hanem tartalmuk szerint időrendben adnák elő meghatározott (szükség, igény szerinti) ideig. Ezért – hitem szerint – érdemes lesz Németh László híveinek a fővárosból, az országból, netán külföldről is három napra leruccanni Sárhelyre. Később per sze a játékok színvonalával, a vállalkozó színészek rangjával.

Németh László drámái a fenti elvek alapján így csoportosíthatók:

TÖRTÉNELMI DRÁMÁK

Bibliaiak

Sámson (1945)
Négy próféta (1964)

Egyetemes történelmiek

VII. Gergely (1937)
Husz János (1948)
Galilei (1953)
Csapda [Puskin] (1966)
Gandhi halála (1962)

Magyar tárgyúak

Apáczai (1955)
Eklézsiamegkövetés [Miszttótfalusi Kiss Miklós] (1946)
Bethlen Kata (1939)
Apai dicsőség [a két Bolyai] 1960)
A két Bolyai (1961)
II. József (1954)
Az írás őrdöge [Simmelweis] (1969)
Az áruló [Görgey] (1954)
Petőfi Mezőberényben (1954)
Széchenyi (1946)

TÁRSADALMI DRÁMÁK

Szörnyeteg (1946)
Bodnár (1931)
Erzsébet-nap (1940~1946)
Villámfény (1936)
Cseresnyés (1939)
Győzelem (1941)
Papucshős (1938)
Mathiász panzió (1940~1945)
A kis család (1962)
Csendes szoba (1962)
A pihenő (1964)

VÍGJÁTÉKOK

Pusztuló magyarok (1936~1942)
Utazás (1961)

*

Nem szeretném, ha Koltai János mesze tekintő álma feledésbe merülne. Ha holnap nem valósulhat is meg, holnapután bizonyára.

Videant consules!

Szöreg, 2003. március 3.

Péter László